

Ålands orgelfestival 2006

Årets orgelfestival, den trettioandra i ordningen, bjuder på ett omväxlande och rikhaltigt program. Det har den egentligen gjort varje år, men i år är programmet kanske mer omväxlande än vanligt med fantasieggande rubriker som "Koralernas klang" och "Organ Visions" vid sidan av de traditionella rubrikerna.

Bläddra i lugn och ro i programhäftet. Ta del av festivalens utbud. Lägg märke till hur många fina orglar det finns på Åland. Fundera på hur en "sesquialtera 3ch" egentligen ser ut och låter, eller vad en "principal" har i en orgel att göra och vad "8 fria kombinationer" kan betyda. Och notera det utsökta gardet av professionella musiker som tackat ja till inbjudan att delta i årets festival.

Under årens lopp har festivalen utvecklats mot allt större bredd och mångsidighet. I början var det mest orgelkonserter för vuxna lyssnare. Efter hand utökades de med program som även riktade sig till barn, som fått både praktisk, rolig och mycket sakkunnig demonstration av hur en orgel kan låta och hur många olika sorters ljud och klanger som kan komma fram, om man bara förstår att utnyttja orgels alla möjligheter.

Själv har jag haft förmånen att få "växa upp vid orgelpedalerna", då min mor, som tidvis fungerade som organist när jag var barn, ofta hade den goda smaken att ta barnen med upp på orgelläktaren när hon spelade.

Allt sedan dess har jag fortsatt att fascineras av hur organisterna "springer omkring" på pedalerna. Det är nog helt fantastiskt att se hur det går till "när orgeln spelar", som man ibland brukar säga utan att tänka på att det ju inte är "orgeln som spelar", utan en livs levande musiker och konstnär som utövar sin profession.

Jag tror därför, med den egna erfarenheten som grund, att varje människa, inte bara barnen utan också de vuxna, borde få möjlighet att någon gång få sätta sig ned "vid pedalerna", naturligtvis också med utsikt över manualerna, för att både se och höra hur musiken blir till och hur det krävs stor skicklighet av organisten för att dechiffrera och tolka det som står tryckt i notskriften, eller för att spela upp en improvisation. Med bara två händer och två fötter ska organisten samtidigt spela på pedalerna och på flera olika manualer och dessutom registrera och kombinera, dvs. trycka på knappar eller dra ut spakar vid exakt rätt ögonblick och kanske använda svällverk och andra möjligheter som kan finnas på orgeln – för att inte tala om att han samtidigt ska läsa noter och vända blad och dessutom, helst, spela rätt och med musikaliskt tilltalande tolkning.

Det är orgelspel, som det ser ut utifrån. En verklig cirkus, kan man tycka.

Vad är det då som åhöraren uppfattar? Vad är "vacker eller njutbar" orgelmusik, körmusik eller annan musik? Vad är det som gör att samma stycke kan upplevas så olika av olika lyssnare, till och med i samma kyrkorum eller konsertsal? Det kan inte bara handla om akustiken, som visserligen kan spela en väldigt stor roll för musikupplevelsen, men som inte förklarar olika lyssnares samtidigt mycket varierande utbyte av musiken.

Det vore frestande att fördjupa sig kring just den personliga upplevelsen av orgelmusik, eller musik i allmänhet. Egentligen kunde man vid någon kommande orgelfestival hålla seminarier kring det temat. Den här gången avstår jag från att föra fram mina egna funderingar. I stället lämnar jag över det till var och en av orgelfestivalens besökare. Ta tillfället i akt. Lyssna, njut och reflektera. Och jag är övertygad om att musikupplevelsen kommer att växa, både den egna och kanske också någon medlyssnares, som gärna vill utbyta tankar eller framföra synpunkter efter konserten och därmed kanske tillföra lyssningen ytterligare några dimensioner.

På arrangörernas vägnar vill jag hälsa er alla hjärtligt välkomna till Ålands orgelfestival 2006 med förhoppningen att den ska ge både stunder av stilla ro och avkoppling, men också impulser till aktivt lyssnande, intensivt reflekterande och kreativt musiknjutande.

Välkomna!

Gösta Helander

medlem i orgelfestivalens styrelse